

1. Obiekt

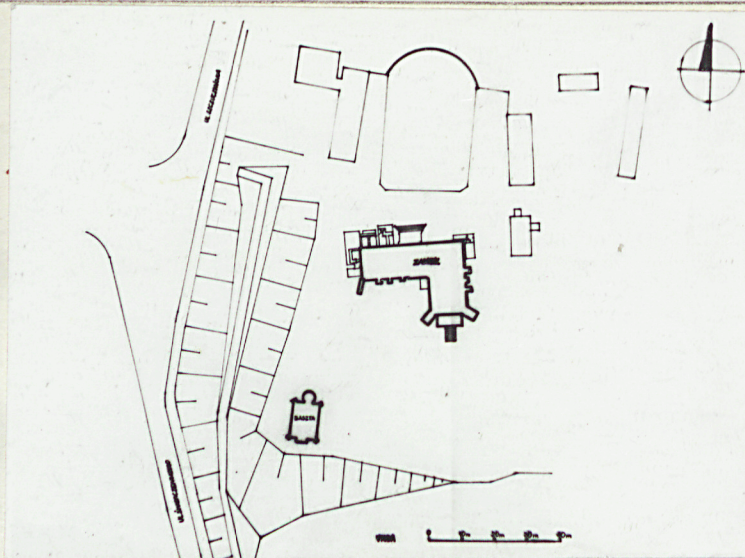
ZESPOŁ ZAMKOWY

2. Czas powstania

XVw, 1518, 1869

3. Miejscowość

SZAMOTUŁY

4. Adres ul. Swierczewskiego 30

nr hipoteczny Księga w Szamotułach
Zamek-Dobra Rycerskie

5. Przynależność administracyjna

województwo poznańskie

gmina Szamotuły

6. Poprzednie nazwy miejscowości

SAMTER

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975 r.

województwo poznańskie

powiat szamotulski

8. Właściciel i jego adres

Muzeum Ziemi Szamotulskiej
Szamotuły ul. Swierczewskiego 30

9. Użytkownik i jego adres

Muzeum Ziemi Szamotulskiej
Szamotuły ul. Swierczewskiego 30

10. Rejestr zabytków

Kl. III-680/16/68
Nr data 1968

109/A

Gantu - 2457 z 21.12.1932

autor zdjęć Igor Gąsowski
data wykonania październik 1983
miejsce przechowywania negatywów WKZ-Poznań

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Dziedzicami Szamotuł byli na przełomie XIII/XIV w Nałęczowie, potomkowie komesa Dzierżykraj. Zespół zamkowy jest drugą siedzibą Szamotulskich. Dla jej powstania decydujące znaczenie miał niewątpliwie podział dóbr, którego prawdopodobnie dokonał Sędziwój Swidwa w roku 1405 pomiędzy swoich synów Wincentego i Dobrogosta. Budowę założenia można przypisać temu ostatniemu /zm. po 1453/, staroście generalnemu Wielkopolski i kasztelanowi poznańskiemu, bądź jego synowi - Piotrowi. Łukasz II Górka ożeniony w 1499 z Katarzyną, córką Andrzeja Szamotulskiego przejął połowę majątku. Andrzej Górka, starosta generalny Wielkopolski i kasztelan poznański zlecił ok. 1549 roku muratorowi Janowi Czetterwanowi wykonanie prac na zamku, ponieważ w tym czasie nie nadawał się do zamieszkania. Prawdopodobnie chodziło o gruntowną przebudowę założenia.. Kolejnym właścicielem był Gostyński kasztelan santocki, po nim dziedzicami stali się Rokossowscy. Przejęcie miasta przez Kostków nastąpiło przed rokiem 1631. Ludwika, jedyna córka Stanisława Kostki wniosła ok. 1670 całą majątność w posagu, Janowi Korzbok Łąckiemu. W roku 1719 dobra szamotulskie kupuje Władysław Konstanty Kasinowski, który już w roku 1720 sprzedaje je Annie z Niegolewskich Mycielskiej. Odstąpiła ona majątek szamotulski swemu synowi Maciejowi, staroście konińskiemu i kasztelanowi poznańskiemu. Po jego śmierci w roku 1747 dobra przeszły na jego syna Józefa Mycielskiego, wojewody inowrocławskiego. Od roku 1830 wyłączną dziedziczką miasta była Anna Mycielska, która w roku 1837 sprzedała swe dobra, przez pośrednika, następcę tronu pruskiego Fryderyka Wilhelma szambelanowi von Brandt. W roku 1842 majątność szamotulską kupił Albrecht Carl Bethe, a ten z kolei sprzedał ją /cdn. - wkładka/

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach wnętrze wyposażenie, instalacje)

Zespół zamkowy położony na pn. od rynku, poza obrębem Starego Miasta, na lewym brzegu rzeki Samy. Na sztucznie usypanym wzniesieniu, wśród drzew /głównie: akacje, kasztany, wiązy i klony/. Z pierwotnego założenia pozostały: baszta, zamek /dom na podzamczu/ oraz resztki fortyfikacji obronnych /obecnie dokonuje się odkrywek fundamentów murów obronnych/. Z rozbudowy i przebudowy w kolejnej fazie zachowane są: oficyny oraz pozostałości założenia wjazdowego. Od północy przylegają zabudowania folwarczne. Centralnym punktem założenia jest zamek założony na planie litery "L" z dziedzińcem od strony północnej, zamkniętym dwiema analogicznymi bramami oraz łukowym odcinkiem muru. Od strony wschodniej i zachodniej teren organizują oficyny i pozostałości budynków gospodarczych. Dawna baszta obronna leży w pd.-zach. narożniku założenia. Poczynione ostatnio odkrywki wskazują dawny układ murów obronnych. Od strony zachodniej, południowej i wschodniej znajdują się pozostałości fos.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalno-obronne	17. Użytkowanie obecne muzealne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Założenie zamkowe powstało po poł. XV w, na planie zbliżonym do kwadratu. Otoczone murem obronnym z basztami występującymi z jego lica oraz budynkami o charakterze mieszkalnym. System obronny wspomagający fosy. W pn. i pn.-wsch. części założenia wznosiły się pierwotnie dwa odrębne budynki mieszkalne, a od strony pd.-zach. baszta bramna oraz druga, mniejsza - od strony wsch. 1518- przebudowa, zmiana funkcji baszty bramnej na mieszkalną. 1549 - przebudowa zamku, połączenie budynków mieszkalnych. W kon. XVIII w wzniesienie kilku budynków gospodarczych, w tym także prawdopodobnie oficyn. 1869 - gruntowny remont zamku. Zaplanowanie obszernego parku z wydzielonym z niego ogrodem w pobliżu budynków zamkowych. Główny wjazd od strony zabudowań folwarcznych. Wzniesiono tutaj wysoki ceglany mur, zwieńczony balustradą tralkową, z dwiema bramami; od wsch. i zach.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Archiwum Państwowe w Poznaniu: Ks. grodz. pozn. nr 2/1445r. /
nr 7/1495r. /
6777/1746r. / -inwentarz zamku szamotulskiego
638/1790r. / stan dóbr majątkowości szamotulskiej.

PKZ-Poznań: dokumentacja techn.

WKZ-Poznań: dokumentacja pomiarowa, techn.

22. Bibliografia

- 1/Katalog Zabytków Sztuki, t.V, z.23
- 2/Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, W-wa 1886
- 3/Kodeks Dyplomatyczny Wielkopolski, Poznań 1887-1908
- 4/A.Rogalanka: Zamek w Szamotułach /mpis/PKZ-Poznań 1960
- 5/E.Raczyński: Wspomnienia Wielkopolski, Poznań 1842
- 6/L.Gomolec: Szamotuły, gród Halszki, Szamotuły 1957
- 7/H.Kondziela: Wstępne studium hist.-urb. Miasta Szamotuł /mpis/
WKZ-Poznań 1963
- 8/T.Jakimowicz: Zamek w szamotułach /mpis/ PKZ-Poznań 1972
- 9/A.Duckner: Posenes Schlosser und Burgen, Berlin 1875
- 10/W.Gałka: Szamotuły, studium hist.-urb. /mpis/WKZ-Poznań 1981

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- 1/F.M.Lanci: Projekt przebudowy zamku /Przyjaciel Ludu
nr.9, 1842/43/
- 2/Widok zamku szamotulskiego od strony pn. /Pocztówka
z roku 1926, zbiory WKZ-Poznań/

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Robert Kamiński

imię i nazwisko

data listopad 1983

26. Sprawdził

imię i nazwisko

data

27. Załączniki

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
SZAMOTUŁY	ZESPOŁ ZAMKOWY	Cdn.poz.12

Nr 1. - Ernstowi Sachsen-Coburg-Gotha. W ręku tej rodziny pozostawała do roku 1918. Po odzyskaniu niepodległości majątek, tzw. "zamek szamotulski" przeszedł w całości na własność państwa. Od roku 1945 zamek przejmuje Technikum Rolnicze, a w wieży od roku 1957 powstało Muzeum Ziemi Szamotulskiej. Obecnie trwają prace adaptacyjne, obejmujące zamek i oficynę w celu przystosowania ich do potrzeb muzealnych.

Wkładkę założył: Robert Kamiński listopad 1983
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ-Poznań

Wzór ODZ 1978 r.